

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 15 września 2025 r.

Poz. 3706

ZARZĄDZENIE REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU

z dnia 15 września 2025 r.

w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Swoboda”

Na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940, z 2025 r. poz. 884) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Uznaje się za rezerwat przyrody pod nazwą „**Swoboda**”, zwany dalej „rezerwatem”, obszar o powierzchni 25,69 ha, położony w województwie podlaskim, w powiecie augustowskim, w gminie Płaska.

2. Na obszarach graniczących z rezerwatem wyznacza się otulinę o powierzchni 8,03 ha położoną w województwie podlaskim, w powiecie augustowskim, w gminie Płaska.

3. Położenie i przebieg granicy rezerwatu oraz granicy otuliny w postaci mapy są określone w załączniku nr 1 do zarządzenia.

4. Położenie i przebieg granicy rezerwatu w postaci współrzędnych punktów jej załamania są określone w załączniku nr 2 do zarządzenia.

5. Położenie i przebieg granicy otuliny rezerwatu w postaci współrzędnych punktów jej załamania są określone w załączniku nr 3 do zarządzenia.

§ 2. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie populacji i siedlisk występowania skrajnie rzadkich gatunków chrząszczy saproksylicznych.

§ 3. Dla rezerwatu określa się:

1) rodzaj – Faunistyczny (Fn);

2) typ i podtyp:

a) ze względu na dominujący przedmiot ochrony:

- typ – Faunistyczny (PFn),
- podtyp – bezkręgowców (bk);

b) ze względu na główny typ ekosystemu:

- typ – Leśny i borowy (EL),
- podtyp – borów mieszanych nizinnych (bmn).

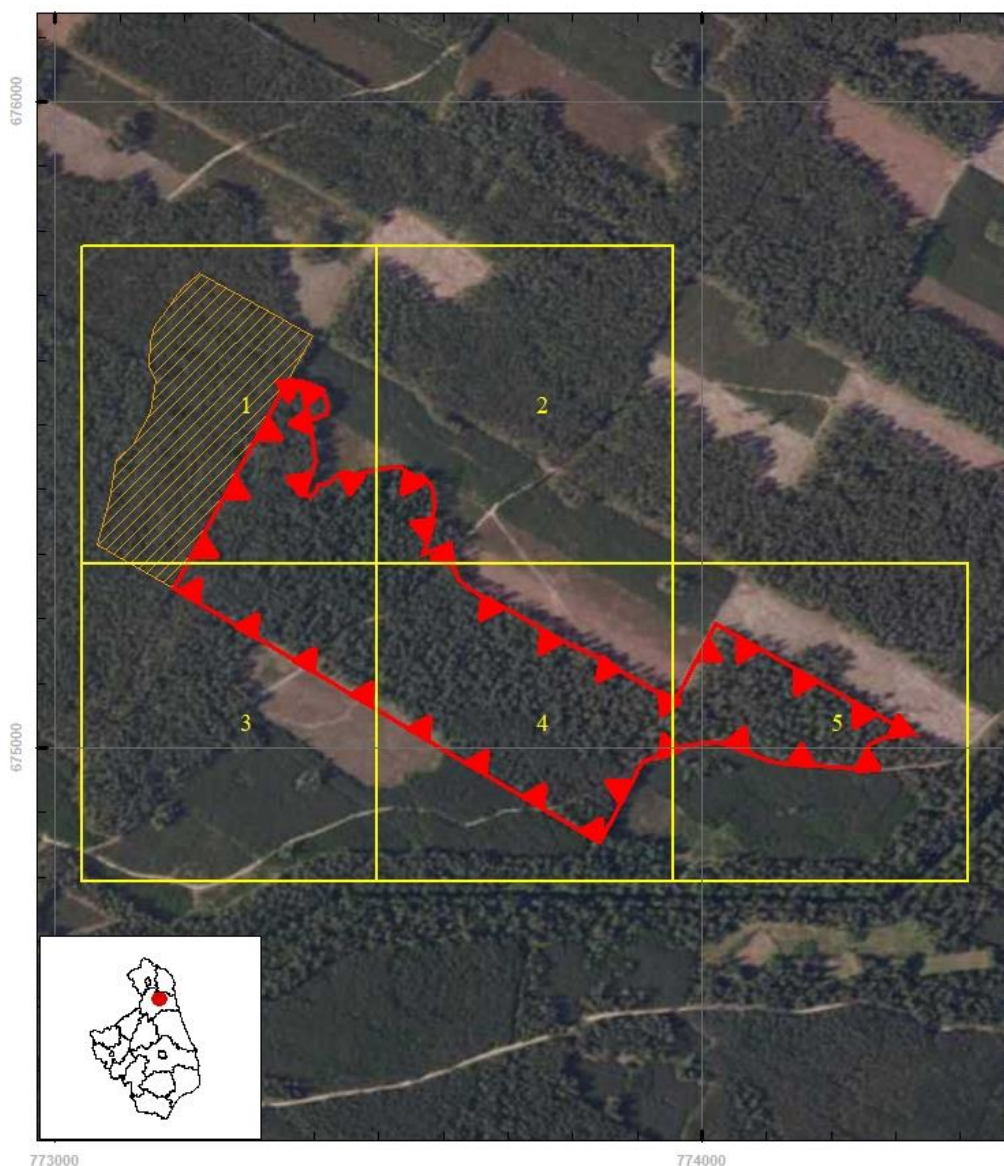
§ 4. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku
Adam Juchnik

**Załącznik Nr 1 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku
z dnia 15 września 2025 r.**

**Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „SWOBODA”
oraz jego otuliny w postaci mapy**

Objaśnienia

rezerwat przyrody

otulina rezerwatu przyrody

Skala

0 100 200 m

Układ współrzędnych PL - 1992

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

Ortofotomapa:

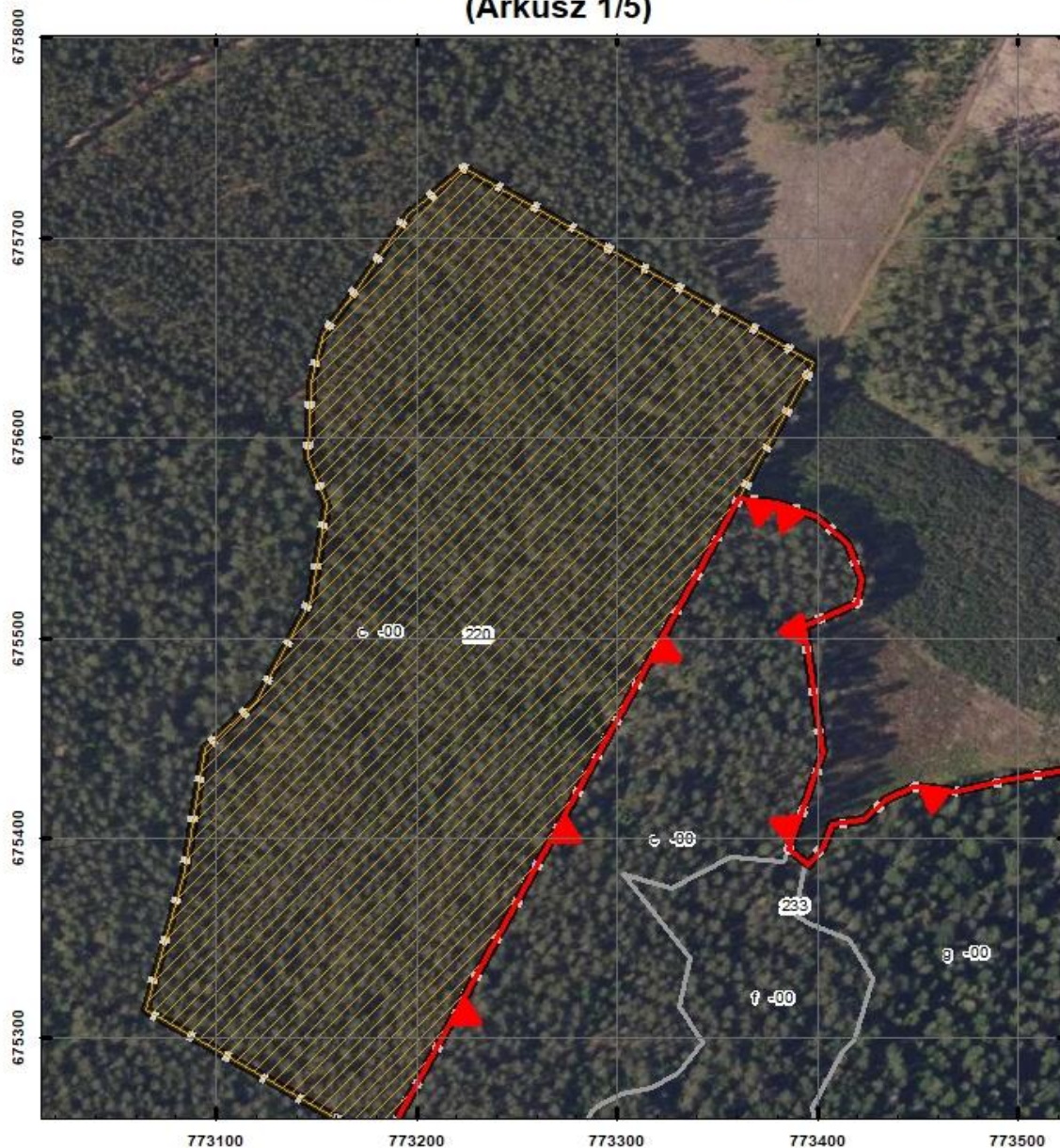
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp: 10 V 2025 r.

Granice powiatów:

Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Państwowy Rejestr Granic - Jednostki Terytorialne

- usługa WFS, dostęp: 16 IX 2024 r.

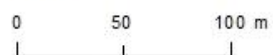
Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Swoboda” oraz jego otuliny w postaci mapy (Arkusz 1/5)

Objaśnienia

- rezerwat przyrody
- otulina rezerwatu przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

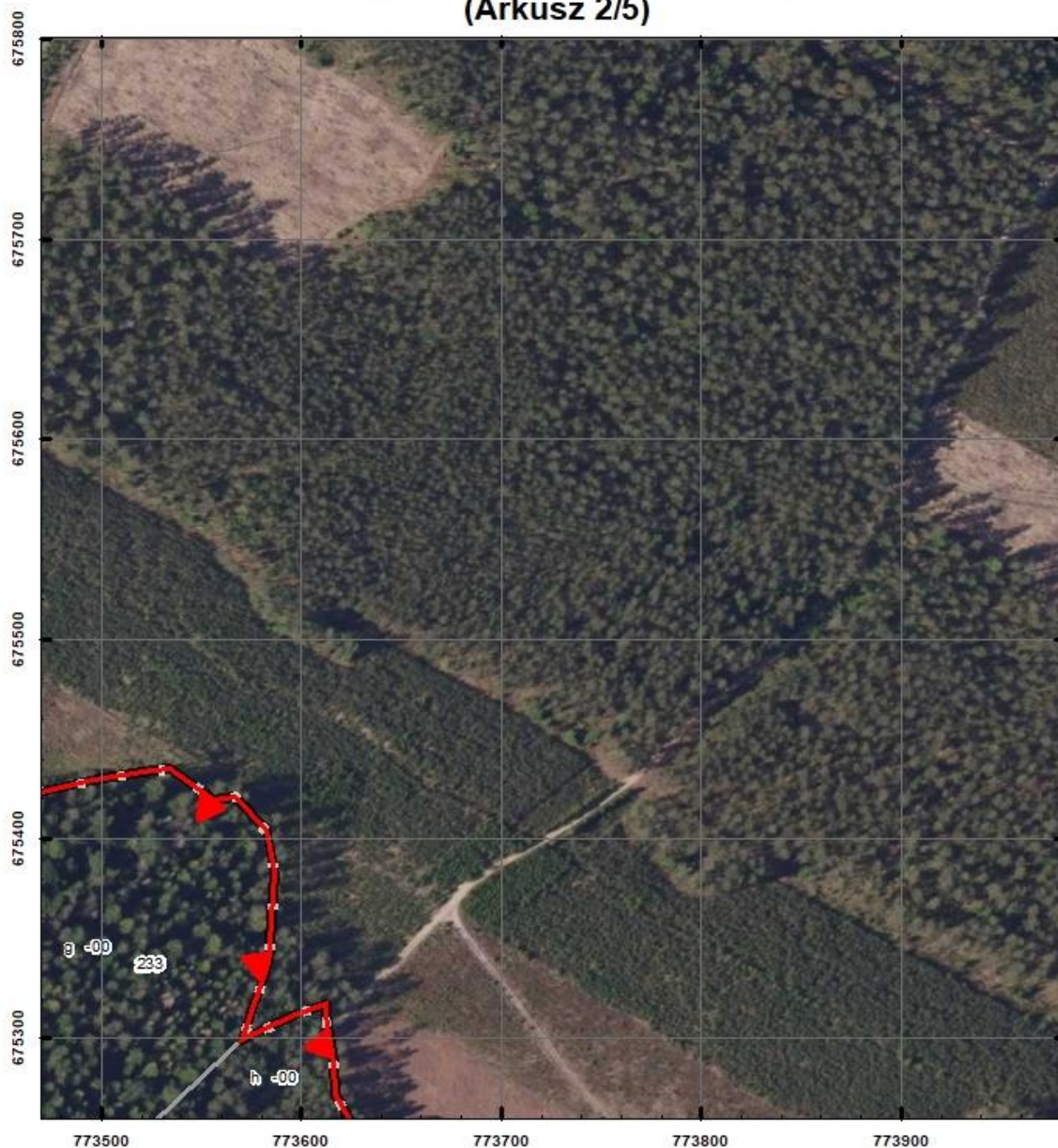

Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp: 10 V 2025 r.
Dane topograficzne
Główny Urząd Geodezji i Kartografii (BDOT10k) usługa WMTS, dostęp 11 VII 2025 r.
Oddziały /wydzielenia leśne
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP Białystok, pozyskanie: 30 V 2025 r.
projekt Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Szczecznica na lata 2024 - 2033

**Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Swoboda”
oraz jego otuliny w postaci mapy
(Arkusz 2/5)**

Objaśnienia

- rezerwat przyrody
- otulina rezerwatu przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

0 50 100 m

Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp: 10 V 2025 r.
Dane topograficzne
Główny Urząd Geodezji i Kartografii (BDOT10k) usługa WMTS, dostęp 11 VII 2025 r.
Oddziały /wydzielenia leśne
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP Białystok, pozyskanie: 30 V 2025 r.
projekt Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Szczebra na lata 2024 - 2033

**Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Swoboda”
oraz jego otuliny w postaci mapy
(Arkusz 3/5)**

Objaśnienia

- rezerwat przyrody
- otulina rezerwatu przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

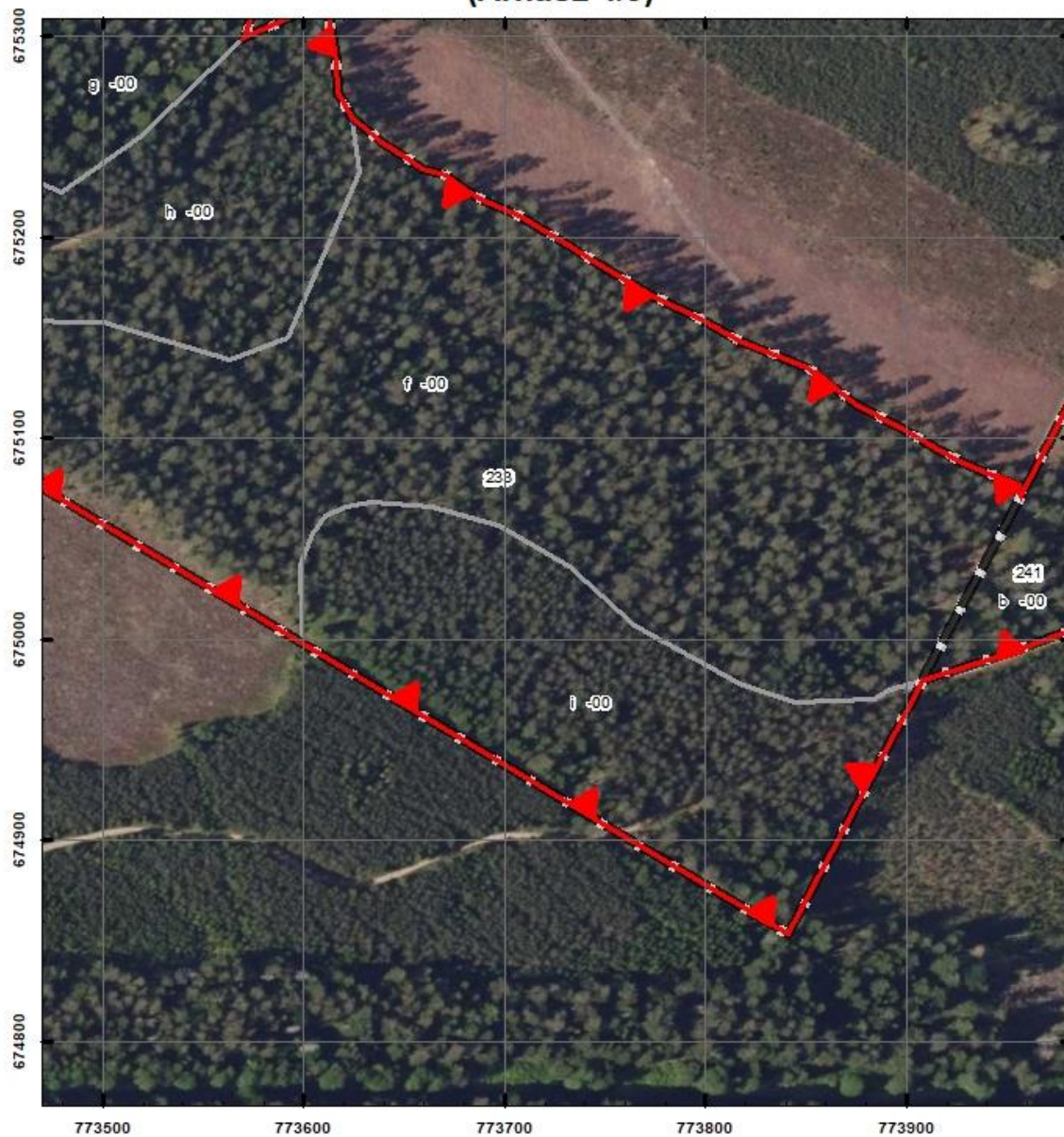

Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp: 10 V 2025 r.
Dane topograficzne
Główny Urząd Geodezji i Kartografii (BDOT10k) usługa WMTS, dostęp 11 VII 2025 r.
Oddziały /wydzielenia leśne
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP Białystok, pozyskanie: 30 V 2025 r.
projekt Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Szczecza na lata 2024 - 2033

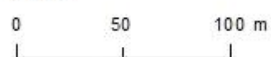
**Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Swoboda”
oraz jego otuliny w postaci mapy
(Arkusz 4/5)**

Objaśnienia

- rezerwat przyrody
- otulina rezerwatu przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

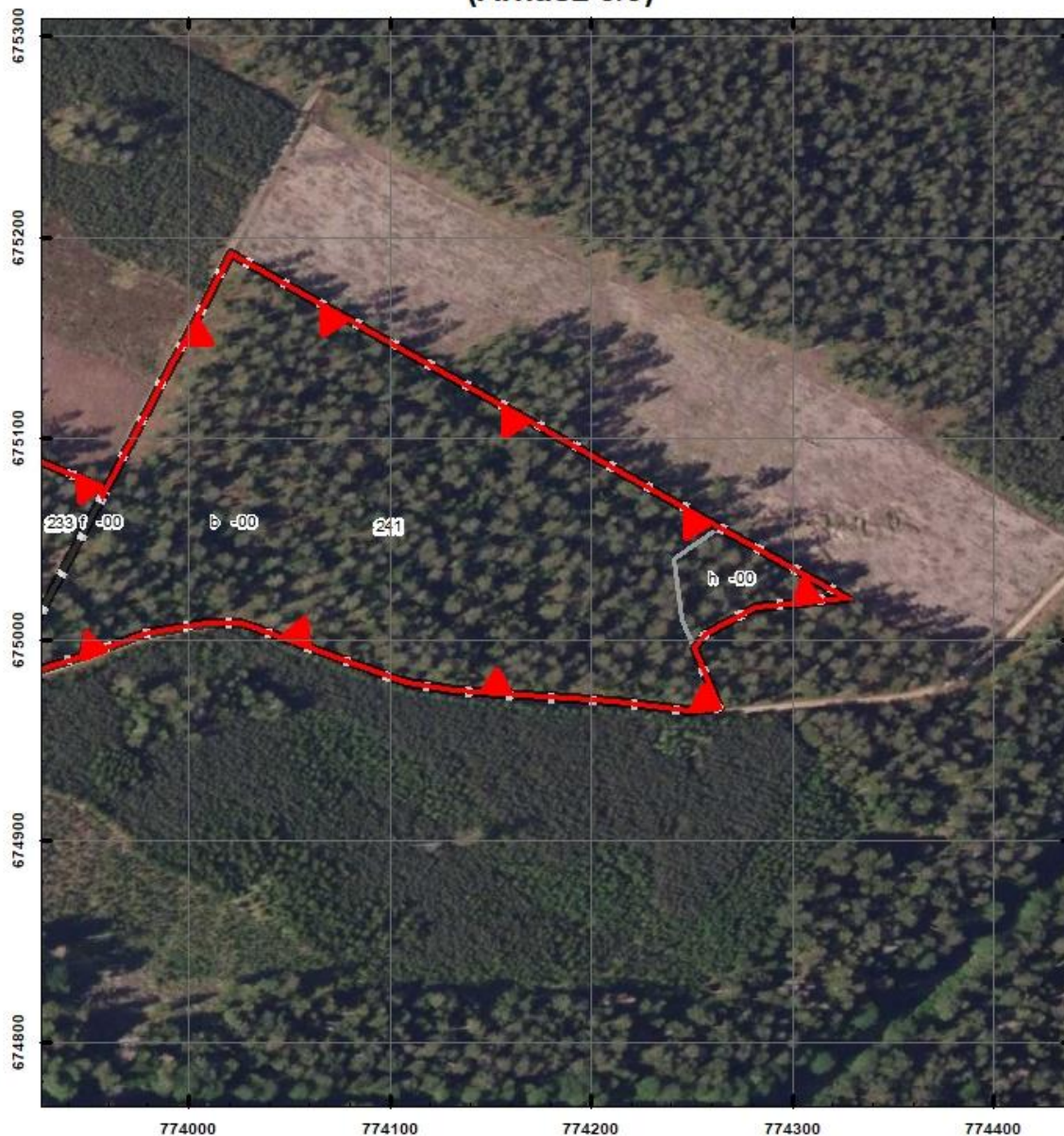

Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp: 10 V 2025 r.
Dane topograficzne
Główny Urząd Geodezji i Kartografii (BDOT10k) usługa WMTS, dostęp: 11 VII 2025 r.
Oddziały /wydzielenia leśne
Leśna Mapa Numeryczna - dane RDLP Białystok, pozyskanie: 30 V 2025 r.
projekt Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Szczecznica na lata 2024 - 2033

**Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Swoboda”
oraz jego otuliny w postaci mapy
(Arkusz 5/5)**

Objaśnienia

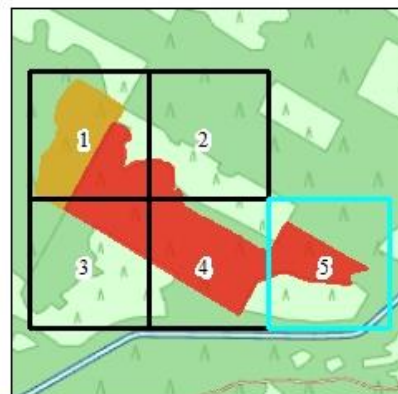
- rezerwat przyrody
- otulina rezerwatu przyrody
- oddział leśny
- wydzielenie leśne

Skala

0 50 100 m

Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa WMTS, dostęp: 10 V 2025 r.
Dane topograficzne
Główny Urząd Geodezji i Kartografii (BDOT10k) usługa WMTS, dostęp 11 VII 2025 r.
Oddziały /wydzielenia leśne
Leś na Mapie Numerycznej - dane RDLP Białystok, pozyskanie: 30 V 2025 r.
projekt Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Szczecznica na lata 2024 - 2033

**Załącznik Nr 2 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku
z dnia 15 września 2025 r.**

**Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „SWOBODA”
w postaci współrzędnych punktów załamania w układzie PL-1992 ¹⁾**

Lp	X	Y
1	675567,84	773379,83
2	675561,41	773398,92
3	675547,33	773415,08
4	675529,52	773422,04
5	675517,34	773419,96
6	675505,97	773393,04
7	675442,71	773402,51
8	675394,51	773385,57
9	675387,15	773395,82
10	675395,38	773403,04
11	675407,34	773407,03
12	675409,61	773422,97
13	675419,29	773434,35
14	675426,12	773448,02
15	675423,27	773469,87
16	675429,76	773496,11
17	675434,52	773525,38
18	675434,8	773534,1
19	675419,6	773556,24
20	675421,15	773567,1
21	675404,19	773582,67
22	675383,51	773586,29
23	675348,11	773584,39
24	675337,92	773582,88
25	675299,78	773570,04
26	675310,92	773595,15
27	675317,34	773612,14
28	675312,43	773612,14
29	675297,23	773614,54
30	675288,11	773615,92
31	675272,58	773616,84
32	675260,26	773624
33	675247,48	773638,27
34	675239,84	773650,72
35	675234,52	773658,68
36	675231,13	773670,42
37	675222,93	773682,05
38	675219,07	773689,14
39	675210,98	773707,28
40	675198,63	773728,21
41	675186,77	773746,96
42	675171,11	773773,37

Lp	X	Y
43	675158,53	773798,72
44	675148,73	773817,23
45	675135,13	773850,7
46	675124,22	773864,93
47	675117,14	773875,05
48	675104,81	773897,55
49	675093,88	773916,21
50	675088,54	773926,56
51	675077,45	773954,06
52	675071,91	773956,94
53	675120,46	773982,69
54	675125,2	773985,21
55	675171,56	774009,8
56	675192,25	774020,77
57	675055,74	774263,68
58	675021,071	774326,499
59	675016,464	774281,965
60	675003,226	774256,615
61	674996,231	774250,901
62	674966,35	774264,01
63	674965,27	774249,32
64	674969,6	774211,4
65	674975,26	774132,5
66	674979,09	774107,87
67	675008,85	774026,13
68	675008,52	774009,03
69	675006,76	773998,88
70	675003,03	773977,39
71	674992,67	773949,98
72	674979,76	773908,06
73	674965,69	773900,6
74	674963,15	773899,25
75	674960,25	773897,71
76	674865,63	773847,52
77	674853,35	773841,01
78	674902,86	773758,19
79	674998,13	773598,82
80	675195,39	773268,84
81	675246,67	773183,05
82	675569,48	773360,32
83	675567,84	773379,83

1) Układ współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992 jest jednym z układów tworzących państwowy system odniesień przestrzennych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1151 i 1824).

**Załącznik Nr 3 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku
z dnia 15 września 2025 r.**

**Położenie i przebieg granicy otuliny rezerwatu przyrody „SWOBODA”
w postaci współrzędnych punktów załamania w układzie PL-1992**

Lp	X	Y
1	675246,67	773183,05
2	675314,5	773064,75
3	675384,02	773084,38
4	675445,4	773094,18
5	675468,66	773119,75
6	675519,24	773147,35
7	675566,65	773154,77
8	675590,32	773145,54
9	675628,52	773147,18
10	675652,09	773153,18
11	675674,59	773170,84
12	675711,9	773195,57
13	675735,27	773223,76
14	675664,08	773350,7
15	675659,05	773359,66
16	675637,67	773397,77
17	675593,83	773373,7
18	675587,72	773370,34
19	675569,48	773360,32
20	675246,67	773183,05

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940) uznanie za rezerwat przyrody następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem.

Niniejsze zarządzenie obejmuje uznanie obszaru za rezerwat przyrody, określenie jego nazwy, położenia współrzędnych geograficznych punktów załamania granicy obszaru w układzie PL-1992 oraz w podziale administracyjnym państwa, a także uwzględnienie obowiązujących norm prawnych dotyczących rezerwatów przyrody, w tym określenie sprawującego nadzór nad rezerwatem oraz rodzaju, typu i podtypu obiektu zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. z 2005 r., Nr 60, poz. 533).

Rezerwat przyrody „Swoboda” położony jest w województwie podlaskim, w powiecie augustowskim, na terenie gminy Płaska. Jest to centralna część Puszczy Augustowskiej. Obiekt zlokalizowany jest na wschód od śluzy Swoboda, po lewobrzeżnej stronie Kanału Augustowskiego. Południowa granica obiektu styka się z rezerwatem przyrody „Bory nad Kanałem Augustowskim”. Rezerwat otaczają drzewostany sosnowe, głównie młodszych i średnich klas wieku. Obiekt leży w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie oraz na terenie obszarów Natura 2000: PLB200002 Puszcza Augustowska i PLH200005 Ostoja Augustowska. Rezerwat w całości leży na terenie gruntów Skarbu Państwa będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Szczebra, w leśnictwie Przewięź (BDL, geoportal.pl).

Rezerwat stanowi starodrzew sosnowy na siedlisku boru świeżego (Bśw) i boru mieszanego świeżego (BMśw). W północnej części powierzchni, w obniżeniu terenu, znajduje się niewielki fragment z siedliskiem boru mieszanego bagiennego (BMb) (BDL). Drzewostan w tym miejscu tworzą zwarte, stare świerczyny z domieszką sosny i topoli osiki. Mszyste runo urozmaicają kobierce widłaka jałowcowatego *Spinulum annotinum*, który jest objęty ochroną gatunkową. Opisywana powierzchnia wyróżnia się dość dużymi zasobami martwego drewna, zarówno w postaci drzew stojących, jak i leżących, co wpływa na kształtowanie lokalnego mikroklimatu i tworzeniu mikrosiedlisk (Grajewska i in. 2024). Te zaś sprzyjają różnorodności biologicznej, w tym występowaniu organizmów saproksylicznych (Gutowski i in. 2022). W obrębie rezerwatu „Swoboda” stwierdzono liczne gatunki entomofauny, które są chronione, zagrożone wyginięciem i skrajnie rzadkie w skali kraju. Wiele z nich to wskaźniki lasów pierwotnych, relikty puszczańskie. Trzy gatunki z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (Dyrektywa Rady 92/43/EWG) odnotowane na tej powierzchni, to zagłębek bruzdkowany *Rhysodes sulcatus*, ponurek Schneidera *Boros schneideri* oraz zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*. Spośród nich *Rhysodes sulcatus* jest przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska (pismo nr DZP-WO.630.2.250.2024.IW z dnia 11 kwietnia 2025 r. z GDOŚ). Puszcza Augustowska, po Puszczy Białowieskiej jest jednym z ważniejszych refugium gatunku w rejonie i nielicznych podawanych z kraju. Obszar rezerwatu był pierwszym miejscem na terenie Puszczy Augustowskiej, w którym odnotowano jego obecność. Pozostał też najliczniejszym stanowiskiem z dotychczas poznanych w tym kompleksie (Gutowski i Jaroszewicz 2004, Bohdan 2021, Bohdan i in. 2021, Bohdan 2022, Marczak i Kwiatkowski 2023, Komosiński i in. 2024, Grajewska i in. 2024). *Boros schneideri* jest saprobiontem, ściśle związanym z martwymi, stojącymi drzewami, na niżu – głównie z sosnami (Gutowski 2015). Choć udział drzewostanów borowych w skali całej Puszczy Augustowskiej jest bardzo wysoki, to są one ubogie w siedliska tego gatunku, co wynika z przesadnej dbałości o produktywność i stan sanitarny drzewostanów gospodarczych (Byk, Mokrzycki 2007). Stąd nieliczne stwierdzenia gatunku na terenie omawianego kompleksu (Gutowski i Sućko 2015, Grajewska i in. 2024, Komosiński i in. 2024). Inne cenne gatunki chrząszczy występujące w rezerwacie to zgniotek szkarłatny *Cucujus haematodes*, wynurt lśniący *Ceruchus chrysomelinus*, pawężnik kniejak *Peltis grossa* (Bohdan 2021, Grajewska i in. 2024). Są one wraz z *Boros schneideri* na liście reliktowych gatunków chrząszczy saproksylicznych borów sosnowych Polski, podawanych jako kluczowe do ich waloryzacji przyrodniczej. Gatunki te są związane z ekosystemami leśnymi, w których procesy naturalne nie są zaburzone. Unikają one środowisk poddanych antropopresji oraz wymagają ciągłości istnienia odpowiedniej ilości i różnorodności martwego drewna. Stąd też rzadkość ich występowania w lasach gospodarczych, w których zasobność martwych drzew jest niewielka (Kwiatkowski i Marczak 2000, Gutowski i in. 2004). Rezerwat „Swoboda” wyróżnia różnorodność ilościowa i jakościowa zasobów martwego drewna.

Substrat stanowią sosna, świerk, brzoza, a nawet topola osika w różnych fazach dekompozycji, w formie grubowymiarowych, nierozczłonowanych kłód i drzew stojących. Dodatkowo na przedmiotowej powierzchni stwierdzono liczne rzadkie gatunki chrząszczy z Polskiej czerwonej listy, wcześniej nienotowane na terenie Puszczy Augustowskiej, tj.: *Ampedus karpathicus*, *Atheta scapularis*, *Dendrophagus crenatus*, *Dirhagus lepidus*, *Medon fuscus*, *Mezira tremulae*, *Mycetochara humeralis*, *Scaphisoma subalpinum*. Ich obecność potwierdza wyjątkowe bogactwo gatunkowe miejscowej entomofauny oraz wysoką wartość przyrodniczą drzewostanu. *Dendrophagus crenatus* to gatunek borealno-górski, który w Polsce należy do rzadkości (Kwiatkowski i Marczak 2020, Komosiński i in. 2024). Kolejnym gatunkiem, znanym w kraju zaledwie z kilku stanowisk, jest *Dirhagus lepidus* (Byk i Mokrzycki 2007). W obrębie rezerwatu odnotowano także drugie dla Puszczy Augustowskiej stanowisko *Scaphisoma subalpinum*. To gatunek rzadki, notowany w Polsce jedynie na rozproszonych stanowiskach (Gutowski i in. 2024, Komosiński i in. 2024). Natomiast sprężyk *Ampedus karpathicus* (znany też jako *Ampedus suecicus*) – gatunek umieszczony na liście reliktyw puszczańskich, stwierdzony był dotychczas na terenie Puszczy Białowieskiej i Gór Stołowych (Komosiński i in. 2024).

Ponadto na terenie rezerwatu obserwowano pięć gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej (Dyrektywa PE i Rady 2009/147/WE), w tym gatunki charakterystyczne dla starych drzewostanów borowych: dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, jarząbek *Tetrastes bonasia*, siniak *Columba oenas* oraz sóweczka *Glaucidium passerinum*. Wszystkie wymienione gatunki są przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska. W drzewostanach tego obszaru występują także chronione gatunki roślin naczyniowych: sasanka otwarta *Pulsatilla patens* (Załącznik II Dyrektywy Siedliskowej), która jest przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska (warstwy rdoś), arnika górską *Arnica montana* (Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych) (Kaźmierczakowa 2016) oraz gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis* (Grajewska i in. 2024). Na powierzchni rezerwatu odnotowano też obecność rysia euroazjatyckiego *Lynx lynx*, objętego ścisłą ochroną gatunkową i będącego przedmiotem ochrony Ostoi Augustowskiej (Grajewska i in. 2024).

Rezerwat „Swoboda” powołano w celu zachowania ciągłości istnienia populacji rzadkich w skali Polski, chronionych gatunków chrząszczy saproksylicznych oraz siedlisk ich występowania. Duża liczebność gatunkowa, obecność gatunków rzadkich, z Czerwonych list i wreszcie reliktyw puszczańskich dowodzi wysokiego wskaźnika naturalności lasu rezerwatu i ważnego refugium w Puszczy Augustowskiej dla zachowania ich populacji. Postępujące działania związane z prowadzeniem gospodarki leśnej, zwłaszcza wielkopowierzchniowej, niosą za sobą nieodwracalne skutki w ekosystemach, a zwłaszcza dla tak wrażliwej grupy jaką są owady (Byk i Mokrzycki 2006). Obszary o wybitnych walorach entomologicznych, objęte ochroną rezerwatową, stają się ostoją dla populacji tych chrząszczy.

Podana w niniejszym zarządzeniu powierzchnia rezerwatu przyrody i otuliny jest powierzchnią geometryczną wyliczoną na podstawie współrzędnych punktów załamania granicy obszaru w układzie PL-1992 i wynosi odpowiednio 25,69 ha i 8,03 ha.

Projekt zarządzenia został poddany konsultacjom społecznym oraz zaopiniowaniu przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska. W ramach konsultacji wpłynęły uwagi: Regionalnej Dyrekcyj Lasów Państwowych w Białymstoku (RDLP), Nadleśnictwa Szczebra, Zarządu Powiatu Augustowskiego, Wójta Gminy Płaska, Podlaskiej Izby Rolniczej, Stowarzyszeń i organizacji ekologicznych oraz osób fizycznych. Uwagi RDLP oraz Nadleśnictwa dotyczyły zasadności tworzenia rezerwatu w danej lokalizacji, powstania enklawy młodszego drzewostanu pomiędzy projektowanym rezerwatem a już istniejącym jakimś Bory nad Kanałem Augustowskim oraz kwestii związanych z gradacją kornika w wydzieleniach położonych w sąsiedztwie rezerwatu. Pisma stowarzyszeń i organizacji ekologicznych wyrażały w większości poparcie dla powołania powyższego rezerwatu. Zarząd Powiatu Augustowskiego wyraził obawę iż powołanie rezerwatu może stanowić znaczącą przeszkodę w zakresie turystyki dla lokalnych społeczności a także wskazał iż gospodarka leśna prowadzona przez Nadleśnictwo jest realizowana z poszanowaniem przyrody, a także istnieje potrzeba jej kontynuacji w drzewostanach młodszych położonych w sąsiedztwie projektowanego rezerwatu. Wójt Gminy Płaska podniósł w swoim piśmie brak konsultacji społecznych z lokalnymi mieszkańcami, a także fakt iż planowany rezerwat utrudni ruch lokalny i wpłynie na gospodarkę leśną i turystyczną. Podlaska Izba Rolnicza wskazała iż należałoby rozważyć utworzenie innych form ochrony, które nie ograniczałyby w tak szerokim zakresie możliwości prowadzenia gospodarki rolnej, a także wpływu rezerwatu na gospodarkę łowiecką oraz ograniczenia możliwości inwestycji lokalnych. Osoby fizyczne wskazywały zarówno poparcie dla idei stworzenia rezerwatu w tym miejscu, a niektóre zgłosiły obawy odnoszące się do kwestii wpływu rezerwatu na ruch po drogach leśnych, problemów związanych

z prowadzeniem gospodarki łowieckiej, szkodami w rolnictwie czy też możliwością prowadzenia zbioru owoców runa leśnego. Część osób wyraziła także swój zdecydowany sprzeciw dla planowanego rezerwatu. W ocenie RDLP oraz Nadleśnictwa sposób gospodarowania wokół rezerwatu jest zgodny z obowiązującymi przepisami ochrony przyrody, i nie wymaga tworzenia otuliny.

Wniesione uwagi zostały szczegółowo przeanalizowane i ostatecznie w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka wyznaczono otulinę. Kwestia dotycząca ruchu drogą prowadzącą przez teren planowanego rezerwatu nie mogła zostać uwzględniona gdyż droga jest drogą leśną nieudostępnioną przez Nadleśnictwo do ruchu pojazdów. W kwestii umożliwienia zbierania owoców runa czy też stworzenia ścieżek spacerowych nie stanowi to przedmiotu rozważań w niniejszym zarządzeniu. W ramach analizy dokumentacji niezbędnej do utworzenia rezerwatu przyrody, przeanalizowano stan prawny nieruchomości. Rezerwat przyrody wraz z otuliną obejmuje obszar gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Nadleśnictwa Szczebra. Utworzenie rezerwatu nie ograniczy sposobu korzystania z nieruchomości będących własnością osób fizycznych.

Projekt zarządzenia zgodnie z art. 13 ust. 3 i art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940) został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody.

Projekt zarządzenia zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2025 r. poz. 428 t.j.) został uzgodniony z Wojewodą Podlaskim.

Piśmiennictwo:

1. Bohdan A. 2021. Wniosek o ustanowienie lasów referencyjnych i/lub HCVF 1.2 w Puszczy Augustowskiej dla *Rhysodes sulcatus* (Panz.) oraz propozycje ochrony gatunku.
2. Bohdan A., Bartos W., Sulej A. 2021. Pierwsze stwierdzenie *Rhysodes sulcatus* (Fabricius, 1787) w Puszczy Augustowskiej oraz *Boros schneideri* (Panzer, 1796) w Puszczy Rominckiej. Wiadomości entomologiczne Vol. 40 (3).
3. Bohdan A. 2022. Nowe stanowiska podlegających ochronie chrząszczy saproksylicznych w Puszczy Knyszyńskiej. Fundacja Dzika Polska.
4. Byk A., Mokrzycki T. 2007. Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. R. 9. Zeszyt 2/3 (16).
5. Grajewska A., Bohdan A., Tumiel T. 2024. Raport z inwentaryzacji ptaków lęgowych, owadów saproksylicznych oraz epifitów w obrębie wybranych obszarów Puszczy Augustowskiej i Puszczy Knyszyńskiej. Augustów, Białystok, Łowczyki.
6. Gutowski J.M. 2015. Ponurek Schneidera *Boros schneideri* (1920). W: M. Makomska-Juchniewicz, M. Bonk (red). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część IV. GIOŚ. Warszawa, s. 162-187.
7. Gutowski J.M., Bobiec A., Ciach M., Kujawa A., Zub K., Pawlaczyk P. 2022. Drugie życie drzewa. Wydanie II. Fundacja WWF Polska, Warszawa.
8. Gutowski J.M., Buchholz L., Kubisz D., Ossowska M., Sućko K. 2006. Chrząszcze saproksyliczne jako wskaźnik odkształceń leśnych borów sosnowych. Leśne Prace Badawcze, 4: 101-144.
9. Gutowski J.M., Jaroszewicz B. 2004. Puszcza Białowieńska jako ostoja europejskiej fauny owadów. Wiadomości entomologiczne Vol: 23 (2): 67-87.
10. Gutowski M.J., Sućko K. 2015. Ponurek Schneidera *Boros schneideri* (Panzer, 1796) (Coleoptera: Boridae) w Puszczy Augustowskiej. Wiadomości entomologiczne 34(2): 66-68.
11. Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczęśniak E., Ziarnik K. 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Polish red list of pteridophytes and flowering plants. Ss. 44. Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
12. Komosiński K., Bohdan A., Grajewska A. 2024. Opis najcenniejszych gatunków z wybranych powierzchni w Puszczy Augustowskiej i Knyszyńskiej (dane niepublikowane).

13. Kwiatkowski A., Marczak D. 2020. Występowanie rzadkich gatunków chrząszczy saproksylicznych w lasach gospodarczych na przykładzie Puszczy Knyszyńskiej (RDLP w Białymstoku). *Fragm. Florist. Geobot. Polon.* 27(1): 55-71.

14. Marczak D., Kwiatkowski A. 2023. Drugie stwierdzenie rzadkiego gatunku chronionego Dyrektywą Siedliskową – zagłębka bruzdkowanego *Rhysodes sulcatus* (Fabricius, 1787) (Coleoptera: Rhysodidae) w Puszczy Knyszyńskiej. *Acta entomologica silesiana*, Vol. 31: 1-4.